

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 11

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Правова держава: досвід, можливості,
механізми формування в сучасній Україні”,
м. Київ, МАУП, 24 квітня 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 28.05.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
Ф. М. Медвідь, канд. філос. наук, проф.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 11: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Правова держава: досвід, можливості, механізми формування в сучасній Україні”, м. Київ, 24 квіт. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2014. — 362 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Сітуха С. Д. Побудова правової держави в сучасній Україні.....	200	Комаров О. В. Правовий статус слідчих підрозділів органів внутрішніх справ України.....	250
Слободян С. І. Природа громадської думки як інструмент інформаційно- комунікативного впливу в демократичній правовій державі.....	204	Кулик М. С., Руть Ю. В. Значення психології профайлінгу для юридичної освіти.....	254
Шашкова-Журавель І. О. Міжнародно-правові аспекти запобігання та протидії примусовій праці.....	210	Лісовська Ю. П. Інформаційна безпека за умов побудови інформаційного суспільства в Україні.....	259
Швець Н. Г. Методичне забезпечення права на перепідготовку кадрів.....	214	Лушер В. В. Поняття механізму адміністративно-правового забезпечення інформації в органах прокуратури України.....	262
Аріфходжаєва Т. Б. Теоретико-методичні основи формування недержавних пенсійних фондів в умовах сьогодення.....	216	Матвієнко О. С. Сучасний стан трудового законодавства України.....	265
Гусейнов Мохлат Йолчу огли Податково-фінансові засоби державного управління соціально-економічним і промисловим розвитком.....	221	Ничипоренко О. В. Захист прав і законних інтересів платників податків.....	269
Жарков В. О. Мультикультуралізм як поняття юридичної науки.....	227	Поліщук М. Г. Захист прав громадян в юридичному процесі.....	272
Живицька Л. І. Юрисдикційність (підвідомчість) справ про адміністративні правопорушення.....	231	Проскуракова А. Ю., Руть Ю. В. Фізіогномічні ознаки та їх зв'язок з ознаками психологічного портрету.....	274
Живицький В. А. Податкова служба як соціально-правовий інститут.....	235	Рябоволенко Н. В. Порядок формування ціни как денежного выражения стоимости товаров, услуг предприятия.....	280
Заросило Н. В. Взаємодія громадянського суспільства і місцевого самоврядування.....	239	Шаповалов А. В. Актуальні проблеми здійснення відбору кадрів до органів прокуратури України.....	283
Карачевська О. Л. Особливості професійного вигорання серед психологів та соціальних працівників наркологічних реабілітаційних закладів.....	241	Журбенко М. В. Структура та функції Національного банку України.....	286
Кирилюк Ю. В. Нова наука брахіологія та доцільність її використання в юридичній освіті.....	246	Круглій Д. В. Зовнішня заборгованість та її вплив на фінансову безпеку України.....	290
		Мельник Ю. І. Амністія та помилування в Україні.....	293

ЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ПРОФАЙЛІНГУ ДЛЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Становлення і розвиток української державності, вип. 11, с. 254–258

Психологічний профайлінг (від англ. *profile* — профіль) — напрям психології, що вивчає методи виявлення замовчуваної, прихованої людиною інформації, її намірів (часто злочинних), нещирості, брехні, невідповідності вимогам до здобувачів при їх працевлаштуванні; методи запобігання скандалам, конфліктам, витоку важливої корпоративної та комерційної інформації, пліткам, авантюрам та іншим негативним проявам людського чинника у виробництві.

Для отримання повної інформації про людину психологом-профайлером можуть застосовуватись певні провокативні методи і дії. Результати спостережень психолога-профайлера дають змогу прогнозувати поведінку людини у тих чи інших виробничих ситуаціях, прогнозувати та запобігати можливості суїциду та іншим відхиленням у здоровій поведінці. З іншого боку, психологічний профайлінг вивчає засоби уникнення людиною можливості розшифровки її думок і намірів, якщо матимуть місце такі несанкціоновані посягання з боку фахівців з профайлінгу.

Існує багато різновидів психологічного профайлінгу. Зокрема, медичний, страховий, сімейний, ау-

дит-профайлінг, банківський, готельний, кримінальний, антитерористичний, профайлінг в авіаційному, водному, залізничному видах транспорту, бізнес-профайлінг, кадровий, військовий, прикордонний, митний, податковий тощо. Основним об'єктом спостереження психологів-профайлерів є невербальні (несловесні) елементи поведінки досліджуваного (навіть на відстані): міміка, жести, почерк, поза, хода, розташування кінцівок, напруженість тіла, частота дихання та серцевих скорочень, пітливість, частота кліпання повіками тощо. Непідготовлена спеціально людина не може контролювати свідомістю всі ці реакції свого організму, тому вони видають її психологічну сутність відповідно до мети дослідження. Але щоб бачити всі ці реакції організму, необхідні глибокі професійні знання та навички. Кафедра медичної психології і психокорекції володіє цілим арсеналом засобів підвищення особистих здібностей навіть на фоні певних генетичних обмежень. Майбутньому психологу-профайлеру належить вивчити спадок таких наук, як проксемика, хронеміка, кінесика, гаптика, сенсорика, системологія, ольфакція, одорика, окулістика та окулесика, артнатомія, просодія,

фізіогноміка, лінгвістика та паралінгвістика, дерматогліфіка, графологія, артефактинг, органопоетика, нетворкінг, аускультация, мислення (індукція та дедукція), логіка, етикет, етнічні особливості невербальної символіки тощо.

Таким чином, психолог-профайлер оцінює зовнішній вигляд, одяг, жести, міміку, усну та писемну мови, соціальний статус і соціальні взаємодії, цінності людини, звичні способи мислення, безпеку чи небезпечність людини для оточуючих, приховані наміри, зокрема протиправні.

Фахівець, який має юридичну освіту та ще й обізнаний з питань профайлінгу, не може бути поганим юристом.

Юридична освіта вимагає від людини схильності до деталізації, оскільки закон завжди пов'язаний з певним порядком чи упорядкуванням.

Профілактика правопорушень неможлива без навичок прогнозування намірів, пізнання кола інтересів і дій суб'єкта. На жаль, лише професійного юридичного досвіду недостатньо для того, щоб добре прогнозувати наміри та ризик небезпеки, який виникає від людини, за якою спостерігає юрист.

Цим займається безпосередньо психологія профайлінгу — цілком самодостатня за методами, законами та нюансами сфера діяльності. Психолог-профайлер повинен своєчасно розгадати задум суїциданта та вміти запобігти його реалізації, знайти необхідні слова та дії в екстремальній ситуації. Неоціненні функції психолога-профайлера при проведенні ділових переговорів. Переговори у

великих корпораціях ніколи не здійснюються без присутності психолога-профайлера. Ще більш цінною є присутність на переговорах психолога-профайлера з юридичною освітою, тому що посада юриста дуже добре маскує обов'язки профайлера. Відпадає необхідність використовувати в ході переговорів людину з загадковими, невідомими функціями, яка лише спостерігає, не втручаючись у зміст переговорів.

Велике значення для проведення митного чи пропускнуго контролю на кордоні чи в транспортних засобах має водночас психологічна (у сфері профайлінгу) та юридична освіта.

МАУП виявився інноваційним у цьому питанні, де вперше на здобуття дипломів державного та міжнародного зразків про вищу освіту почалась підготовка психологів-профайлерів — спеціалістів та магістрів.

Нині стало відомо, що сучасні електронні компактні (розміром з мобільний телефон) пристрої дають можливість за звуковим спектром чи опором тканин тіла людини й іншими характеристиками розпізнати не лише ступінь нещирості або суцільну брехню, а й абсолютну правду, причому з імовірністю 100 %, як свідчать твердження виробників. Непотрібними стають кабінети з громіздким обладнанням і самопишучими пристроями для поліграфії, які забезпечують лише 85 %-кову імовірність збігу експертного висновку з дійсністю.

Знання у галузі психології профайлінгу конче необхідні майбутньому чи практикуючому юристу. У цих сферах діяльності потрібне використання навичок, набутих при підготовці психологів-профайлерів.

Знання психології профайлінгу необхідні майбутньому, а тим паче фаховому юристу. Вони дають можливість освоїти такі навички діагностики:

- приховані наміри, замовчування, брехня, фантазії, нещирість, щирість, правда, істина — ознаки, прояви;

- орієнтовне замирання — реакція на несподівану або провокативну інформацію (емоційна, раціональна, вегетативна);

- психофізіологія — реакція організму (психологічна, вегетативна, фізична), необхідна для верифікації істини;

- визначення брехні за усною мовою (дисоціація, мовні паттерни, оцінка валідності та достовірності твердження);

- визначення брехні за письмовою мовою (почерком, текстом, у тому числі комп'ютерним);

- читання думок, намірів людини, її ставлення до вас та інших осіб (за зовнішнім виглядом, одягом, особливостями знайомств, позою тулуба, поставою, набранням пози голови, рук і ніг, ходом, мімікою, жестами, характерними звуками при мові);

- читання мови на відстані за рухами губ;

- читання мови за Дактилем, Фенею, нецензурної, за природними та штучними діалектами;

- поведінковий аналіз;

- аналіз схильності людини до обману, зради, заподіяння шкоди;

- складання характерологічного профілю людини за рисами її обличчя;

- метапрограмний профіль людини за звичками сприйняття навколишнього світу;

- ознаки зміни метапрограмного профілю — умисне викривлення інформації;

- аналіз дій та вчинків підозрюваного у брехні (причетного і непричетного);

- ознаки щирості емоцій;

- емблеми (рухи, пози, жести);

- мікровирази — достовірні ознаки брехні та правди, у тому числі в реакції на провокації;

- кодування м'язів обличчя;

- коди істинних емоцій (відео, фото);

- складання запитань для бесіди;

- попередження деструктивних дій;

- при будь-яких комунікаціях;

- у науковій, експериментальній діяльності.

Використання навичок психологічного профайлінгу необхідне:

- при виборі персоналу;

- у діяльності керівника закладу, підприємства;

- при проведенні бізнес-переговорів;

- у комерційній діяльності;

- у роботі поліграфологів;

- у роботі фахівців графологів, дактилоскопістів;

- у роботі соціальних служб;

- у роботі митних служб;

- на транспорті, на кордоні;

- в антитерористичній діяльності;

- у збройних силах, спорті, при безконтактних єдиноборствах;

- у розвідці, у промисловому та військовому шпигунстві;

- у роботі слідчих органів (слідство, прокуратура, кримінальний розшук);

- у роботі юристів, адвокатів, у тому числі за необхідності розсліду-

вання внутрішньокорпоративних подій, при заподіянні збитків;

- у роботі педагогів, психологів, психіатрів;
- у роботі з групами ризику за суїцидом, віктимністю;
- для уточнення законодавчої бази використання методів профайлінгу, транс, сугестії, гіпнозу;
- при веденні переговорів з озброєними злочинцями, які утримують заручників, чи особами, які здійснюють інші протиправні дії;
- при веденні переговорів з суїцидантом при високому ризику суїцидальної події.

Існує багато наук, відомості з яких використовуються при підготовці психологів-профайлерів. Зокрема, це: аддиктологія, анатомічні аномалії, артефактинг, астрологія, аускультация, брахіологія, віктимологія, гаптика, гастика, гіпноз, гіпнопедія, графологія, дактилоскопія, дедукція та індукція мислення, дерматогліфіка, кінесика, лінгвістика та паралінгвістика, медична психологія, метафори тіла, мова тіла, невербальна симеотика, нейролінгвістичне програмування (НЛП), нетворкінг, нумерологія, одорика, окулесика або окулестика, ольфакція, ономастика, органопоетика, поліграфологія, проксемика, просодія, профайлінг, психологія, сенсорика, системологія, сугестологія, судова експертиза, елементи судово-медичної експертизи, суїцидологія, такесика, топоніміка, транс, фізіогноміка, характерологія, хірологія, хіромантия, хронеміка. Деякі з них у навчальних програмах з'явилися вперше.

З 2012/2013 навчального року у МАУП за ініціативи кафедри медич-

ної психології і психокорекції вперше вводиться підготовка спеціалістів та магістрів психологів-профайлерів з видачею диплому державного зразка про вищу освіту. При цьому базовим освітнім рівнем є рівень бакалавра-психолога. Попередньо був вивчений попит на набуття цієї спеціалізації, результати якого продемонстрували надзвичайно високу потребу суспільства у фахівцях з психологічного профайлінгу. Отже, можна не сумніватися, що жодних проблем з працевлаштуванням профайлерів у майбутньому не виникне. Зрозуміло, що фахівці психологи-профайлери конче необхідні правоохоронним органам. МАУП пропонує всі можливі форми навчання: денну, заочну, дистанційну (фактично екстернат), сполучення двох форм і отримання одразу двох дипломів про вищу освіту, якщо виникає така необхідність у майбутнього фахівця. Необхідно зазначити, що лише в умовах досконалого, авторитетного, прекрасно оснащеного вищого навчального закладу можлива якісна підготовка фахівців цього напрямку на належному європейському рівні. МАУП і є таким закладом. Останніми роками підготовка профайлерів та поліграфологів велась і досі ведеться шляхом навчання на високовартісних тренінгах, курсах, семінарах, вебінарах, де вся підготовка обмежується 72–200 навчальними годинами та триває не більше тижня чи двох. При цьому будь-яка базова, у тому числі психологічна, підготовка від слухача, а також і від викладачів цих курсів, не вимагається. На відміну від такої підготовки, майбутній психолог-профайлер має у

МАУПі засвоїти фахову інформацію і навички, які викладатимуться протягом 1–2 років з кількістю навчальних годин у десятки разів більшою. Науково-педагогічний рівень викладання у вищому навчальному закладі також не можна порівняти з кустарною підготовкою. Викладання у МАУП, зокрема на кафедрі медичної психології та психокорекції, ведуть доценти, професори, доктори наук з великим стажем викладання психологічних дисциплін.

На базі освіти рівня бакалавра підготовка психолога-профайлера за денною формою триває 1 рік, а за заочною — 1,5 року. На цих самих засадах з терміну навчання у МАУП відбувається і перепідготовка фахівців з вищою освітою з несуміжних напрямів.

Юрист, який здобув ще й освіту у галузі психології профайлінгу, значно розширює для себе спектр закладів для працевлаштування та свою кадрову конкурентоспроможність.

ІСНіС і кафедра медичної психології та психокорекції МАУП також пропонує 3-місячний курс підвищення кваліфікації у багатьох напрямках, у тому числі і в напрямках психології профайлінгу, поліграфології, графології та фізіогноміки.

Отже, запрошуємо тих юристів, які хочуть бути на певний рівень вище і функціональніше, пройти навчання ще й на диплом психолога-профайлера у МАУП, або пройти на кафедрі медичної психології та психокорекції двомісячний курс підвищення кваліфікації з одного зі

104-х напрямів, у тому числі психолог-профайлер, на сертифікат МАУП.

Література

1. *Вольинский-Басманов Ю. М., Тюфякова (Каменева) М. Е.* Профайлинг и психологическое тестирование как способ предупреждения терактов // Вестн. Моск. ун-та МВД России. — 2007. — № 7.
2. *Профайлинг: к проблеме выявления лиц с противоправными намерениями: Учеб. пособие.* — М.: НУЦ "АБИНТЕХ", 2009.
3. *Смулов М. Ю., Куклев Е. А., Козлов Ю. П. и др.* Система авиационной безопасности быстрого реагирования на АНВ и прогноз рисков возможных последствий // Труды VI междунар. науч.-практ. конф. "Терроризм и безопасность на транспорте" в рамках деловой программы VII Междунар. форума "Технологии безопасности". — М.: ВЦ Крокус Экспо, 2007. — Т. 2. — С. 108–110.
4. *Безопасность России: правовые, социально-экономические и научно-технические аспекты. Человеческий фактор в проблемах безопасности* / Рук. авт. кол. Н. А. Махутов. — М.: МГФ "Знание", 2008.
5. *Марьин М. И., Касперович Ю. Г.* Психологическое обеспечение анти-террористической деятельности. — М.: Изд. центр "Академия", 2007.
6. *Куклев Е. А.* Оценивание безопасности сложных систем на основе моделей рисков // Матер. XV междунар. конф. "Проблемы управления безопасностью сложных систем". — М.: ИПУ РАН, 2008. — С. 88–92.